

PEDAGOJİK FORMASYON EĞİTİMİ ALAN GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETMENİ ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK YETERLİKLERİNİN BELİRLENMESİ¹

Assessment of Competency of Visual Arts
Teacher Candidates for Teaching Profession
Receiving Pedagogical Formation Training

Gönderim Tarihi: 04.05.2016

Kabul Tarihi: 05.01.2017

Oğuz DİLMAÇ*

Fikri SALMAN**

ÖZ: Bu araştırma, pedagojik formasyon eğitimi alan Görsel Sanatlar öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik yeterliklerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma betimsel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede araştırmanın örneklemini 2014-2015 bahar döneminde Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesinde eğitim gören Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü son sınıf öğrencisi olan ve Özel Öğretim Yöntemleri dersini alan 48 öğrenciden oluşmaktadır. ÖÖY dersini alan öğretmen adaylarının tamamına ulaşılması hedeflendiğinden örneklem seçme yoluna gidilmemiştir. Araştırmada pedagojik formasyon eğitimi alan Güzel Sanatlar Fakültesi son sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik becerilerine ilişkin veriler 29 maddeden ve 6 alt boyuttan oluşan araştırmacı tarafından geliştirilen gözlem formu ile toplanmıştır. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin yeterlik becerilerinin değerlendirilmesinde aritmetik ortalamadan, sınıf içi öğretim yeterlik boyutları arasındaki ilişkinin belirlenebilmesi için de Scheffe testi uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler sonucu öğretmen adaylarının belirlenen öğretmenlik becerilerinin altı alt boyutundan dördünde yeterli olmadıkları, diğer ikisinde ise kısmen yeterli düzeyde oldukları görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Görsel Sanatlar Dersi, Eğitim, Sanat Eğitimi, Pedagojik Formasyon.

¹ Bu çalışma Bakü'de 30 Nisan-02 Mayıs 2015 tarihleri arasında Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi tarafından düzenlenen 5. Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumunda sözlü olarak sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

* Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi/Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi/Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı/Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, oguzdilmac@atauni.edu.tr, ORCID ID: orcid.org/0000-0002-6778-6912

** Doç. Dr., İzmir Katip Çelebi Üniversitesi/Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi/Güzel Sanatlar Bölümü, fikri.salman@ikc.edu.tr, ORCID ID: orcid.org/0000-0002-7157-9502

ABSTRACT: This study aims to analyze the sufficiency of prospective Fine Arts teachers candidates who took pedagogical formation education toward teaching profession. The study is a descriptive research. Objective of this study handled within this framework is to describe classroom teaching competency of visual arts teacher candidates receiving pedagogical formation training among final year students of painting department of fine arts faculty. Success of pedagogical formation programs to raise visual arts teachers by this way is expected to be revealed. This study will be carried out by the screening model. Data of this study were collected by a survey form developed by the researcher which consists of 29 articles and 6 sub-dimensions. Arithmetic mean was used for assessment of teacher candidates' competency skills in relation with teaching profession as well as the Scheffe test was implemented to determine relationship between classroom teaching competency dimensions. As the result of data obtained during this study, it is seen that teacher candidates are not qualified for four of teaching skills' six sub-dimensions and they are partially qualified for the other two.

Keywords: Visual Arts Courses, Education, Art Education, Pedagogical Training.

GİRİŞ

Öğretmen eğitimi ve buna bağlı olarak öğretmen yeterlikleri uzun bir süredir eğitim sisteminin temel sorunlarının başında yer almaktadır. 1939 yılından itibaren belirli aralıklarla toplanan Milli Eğitim Şuralarında öğretmenlik yeterlikleri sıkça ele alınan konular arasında olmuştur. Bu şuralar içerisinde nitelikli öğretmen yetiştirme sorununu kapsamlı bir şekilde ele alındığı 11. Milli Eğitim Şurasında (8-11 Haziran 1982) öğretmen yetiştirilme ile ilgili bir model önerilmiştir. Bu modele göre:

- Hangi kademe için hazırlanırsa hazırlansın öğretmen adayının lise üstü bir öğretim görmesi gerekmektedir.
- Var olan yasal esas öğretmen yetiştirme sürelerini kayda bağlamaktadır. Geliştirilen modele göre her kademe öğretmenliği için genel kültür, alan bilgisi ve meslek bilgisi dâhil lisans (4 yıllık öğrenim) düzeyinde olmalıdır.
- Nitelik sorununun çözümüne kadar sürenin nasıl kullanılacağı konusu da büyük önem taşır. Her kademe öğretmenliğinin gerektirdiği bilgi ve beceriler bu süre içinde en iyi bir biçimde kazandırılmalıdır (MEB, 1982: 73-77).

Bu şurada alınan bir karar doğrultusunda 1982 yılında Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde yer alan öğretmen yetiştiren kurumların üniversite bünyesine

alınması kararlaştırılmıştır. Bu karar ile birlikte üniversite bünyesindeki eğitim fakülteleri öğretmen yetiştirmeye başlamıştır (YÖK, 2007). 1997 yılında Eğitim Fakültelerinde yeniden yapılanma çalışmaları devam etmiş, 2006 yılında 1997 yılında yapılan değişikliklerde karşılaşılan aksaklıklar giderilmesi amacıyla çalışma başlatılmıştır. 2009 yılında YÖK öğretmen yetiştirme konusunda Tezsiz Yüksek Lisans programlarında yer alan derslerin 2009- 2010 öğretim yılından itibaren Fen Edebiyat Fakültelerinde ve Milli Eğitim Bakanlığı'nun istihdam ettiği alanlarda mezun veren Güzel Sanatlar Fakültelerinin de içinde olduğu diğer alan fakültelerinde lisans eğitimi esnasında verilmesini kabul ettiği görülmektedir. YÖK 2010 tarihinde ise yeni kararlar alarak uygulamaya ilişkin bazı standartlar belirlemiş ve tezsiz yüksek lisans uygulamasına son verilmesi, öğrenim gören fen-edebiyat öğrencileri dışında mezun öğrenciler için de pedagojik formasyon programlarının açılması kararlaştırılmıştır. Ancak öğrencilerin formasyon alabilmesi için ağırlıklı not ortalamalarının 4.0 üzerinden en az 2.5 olması gerekmektedir. Bu kararların en önemli yanı ortaöğretime iki kaynaktan, yani eğitim ve fen-edebiyat fakültesi ile öğretmen yetiştirileceğinin ortaya çıkmasıdır (Yüksel, 2011:180-181). Öğretmen yetiştirmede karşılaşılan sorunlar günümüzde gittikçe artan bir şekilde devam etmektedir. Eğitim fakültelerinin öğretmen yetiştirme yeterliliklerinin ve istenilen nitelikte öğretmen standartlarının ne düzeyde karşılandığının tartışıldığı günümüzde, (Seferoğlu, 2004: 42) Türkiye'de Talim ve Terbiye Kurulu'nun 20 Şubat 2014 tarihli ve 9 sayılı kararı doğrultusunda Yüksek Öğrenim Kurulunun da onaylayarak yürürlüğü giren pedagojik formasyon eğitimi ile sertifika programında eğitim görmekte lisans mezunlarına ve son sınıf öğrencilere öğretmen olabileme hakkı verilmiştir. İki akademik dönemi kapsayan pedagojik formasyon eğitimi süreci sonunda yüksek öğrenim kurulu tarafından belirlenmiş olan toplam 25 kredilik dersi başarı ile tamamlayan adaylar KPSS sınavına girerek öğretmenlik mesleğine atanabilmektedir. Oysa 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 43. Maddesi Öğretmenliğin bir meslek olduğunu ve özel bir mesleki yeterliliği gerektirdiğini belirtmektedir. Bu yeterliliklerden birincisi şudur:

- Öğretmenlik meslek bilgisi: "Öğretmen adayına kim, niçin, nerede, nasıl öğretmelidir?" sorularına cevap veren derslerdir.
- Alan bilgisi: Öğretim alanı hakkında derin ve engin alan bilgisi veren derslerdir.
- Genel kültür: Küçük bilgi, olgu ve olay kategorilerinin büyük strüktüre oturtmaya yarayacak genel kültürü veren derslerdir (Küçükahmet, 2007: 207). Öğretmenlerin öğretim yeterliklerine sahiplik düzeyleri, öğretim uygulamalarının verimliliği açısından önemli bir yordayıcı ve ön şart niteliğindedir (Moore, 2000). Öğretmenlerin bu yeterliklere

ulaşabilmesi için lisans düzeyinde aldıkları eğitimin büyük bir önemi vardır. Bu durum öğretmenlik meslek bilgisi, alan bilgisi ve genel kültür gibi öğretmenlik mesleğinin temellerinin atıldığı veya atılması gerektiği öğretmen yetiştirme programlarının önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Tablo 1: Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programı Zorunlu Dersleri

Teorik Dersler	Teori	Uygulama	Kredi
Eğitim Bilimine Giriş	2	0	2
Öğretim İlke ve Yöntemleri	2	0	2
Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme	2	0	2
Eğitim Psikolojisi	2	0	2
Sınıf Yönetimi	2	0	2
Seçmeli Ders I	2	0	2
Seçmeli Ders II	2	0	2
Dönem Toplamı	14	0	14
Uygulamalı Dersler			
Özel Öğretim Yöntemleri	2	2	3
Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı	2	2	3
Öğretmenlik Uygulaması	2	6	5
Dönem Toplamı	6	10	11
Genel Toplam	20	14	25

Kaynak: YÖK (2006) http://www.yok.gov.tr/documents/10279/49665/resim_is.pdf/3ed4f241-5ecc-42aa-a041-420a543a4725

Tablo 1 incelendiğinde pedagojik formasyon programında alan öğretmeni yetiştirmeye ilişkin alan eğitimi dersleri bulunmadığı görülmektedir. Görsel Sanatlar öğretmeni yetiştirme lisans programlarında alan eğitimine yönelik dersler bulunmaktadır. Bunlar;

- Müze Eğitimi Uygulamaları,
- Sanat Öğretiminde Yaratıcılık,
- Çocuğun Sanatsal Gelişimi,
- Özel Öğretim Yöntemleri-II ve
- Okul Deneyimi dersleridir.

Bu durum YÖK-Dünya Bankası Millî Eğitimi Geliştirme Projesi çerçevesinde, geliştirilen mevcut eğitim fakültesi programlarının temelini oluşturan ve bir öğretmende bulunması gereken yeterlik alanları sıralamasında yer alan, konu alanı ve alan eğitimine ilişkin yeterlikler ilkesine uymamaktadır. Programda yer alan diğer yeterlikler ise Öğrenme-öğretme sürecine ilişkin yeterlikleri, Öğrencilerin öğrenmelerini izleme, değerlendirme ve kayıt tutma yeterlik-

leri ve tamamlayıcı mesleki yeterlikler olmak üzere dört ana başlık altında sınıflanmıştır (YÖK, 1999). Öğretim uygulamalarının verimliliği açısından öğretmenlerin gerekli öğretim yeterliklerine sahip olmaları büyük bir önem taşımaktadır (Moore, 2000; Büyükkaragöz ve Çivi, 1997). Bu önem nedeniyle öğretmen yetiştirme programları, öğretmen adaylarına, bu yeterlikleri lisans eğitimi sürecinde kazandırmak zorundadır.

İlgili alanyazın taramalarında pedagojik formasyon eğitiminin öğretmen yeterliliklerine katkısı ile ilgili Sosyal Bilgiler, Türkçe, farklı alanlardan bir çok araştırmayla karşılaşılacaktır (Altınkurt, Yılmaz ve Erol, 2014; Eraslan ve Çakıcı, 2011; Kartal ve Afacan, 2012; Özkan, 2012; Polat, 2013). Ele alınan bu araştırma pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını incelemeyi amaçlaması bakımından diğer araştırmalarla benzerdir. Fakat Görsel Sanatlar öğretmeni adaylarına uygulanması bakımından ise diğer araştırmalardan farklı olduğu ileri sürülebilir.

Bu araştırma pedagojik formasyon eğitimi alan görsel sanatlar öğretmeni adaylarının sınıf içi yeterlik düzeylerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonunda elde edilecek verilerin pedagojik formasyon eğitiminin program çalışmalarına katkı sağlayacağı umulmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilecek bulgularla Pedagojik Formasyon programının yeterlilik düzeyine ilişkin verilere ulaşılması düşünüldüğünden araştırmanın sınırlılıkları dâhilinde eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarına uygulanmamıştır.

Problem Cümlesi

Pedagojik formasyon eğitimi alan Görsel Sanatlar Öğretmeni adaylarının, sınıf içi öğretim yeterlikleri bakımından istenilen düzeyde midir? Bu yeterlikler konusunda öğretmen adayları öğretmenlik mesleğine ne düzeyde hazırlanabilmişlerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma, tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalara tarama (survey) araştırması denilir (Büyükoztürk vd.2014: 14).

Evren Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2014-2015 bahar döneminde Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesinde eğitim gören Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü son sınıf öğrencisi olan ve Özel Öğretim Yöntemleri dersini alan

48 öğrenciden oluşmaktadır. ÖÖY dersini alan öğretmen adaylarının tamamına ulaşılması hedeflendiğinden örneklem seçme yoluna gidilmemiştir.

Verilerin Toplanması ve Yorumlanması

Verilerin elde edilmesinde kullanılacak olan gözlem anketi araştırmacı tarafından literatür araştırılarak geliştirilmiştir (Yeşil, 2009; Kazu, 1996; Sarıtaş, 2015). Görsel sanatlar öğretmeni adaylarının sınıf içi öğretim yeterliklerini belirleme yönelik hazırlanan gözlem formuyla Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünde Pedagojik Formasyon eğitimi alan 48 Görsel Sanatlar öğretmeni adayının ÖÖY dersi çerçevesinde öğrencilerin gözlemleri ile (akran değerlendirmesi) veriler toplanmıştır. Akran değerlendirmesi yapacak gözlemci öğrencilere değerlendirme öncesi araştırmanın amacı ve gözlem formu hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Veri toplama aracı ilk olarak 2014-2015 güz döneminde pedagojik formasyon eğitimi alan 27 öğretmen adayı ile uygulanmıştır. Form, alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda düzeltmeler yapılarak son hâlini almıştır. Bu aşamada gözlem formunda, öğretmenlerin, sınıf içi öğretim yeterliklerinin belirlenmesine dönük altı boyutta 29 yeterlik ifadesi yer almıştır. Bunların 4'ü Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Dersin Başında Öğrencileri Derse Hazırlama Becerileri, 6'sı Sınıf İçi İletişim Becerileri, 6'sı Öğretim Yöntemlerini Kullanabilme Becerileri, 5'i Öğretim Teknolojileri ve Materyallerinden Yararlanabilme Becerileri, 4'ü Değerlendirme Becerileri, 4'ü Alan Bilgisi Yeterlikleri ile ilgilidir. Gözlem formlarında yer alan her bir yeterlik ifadesinin karşısına "tamamen yeterli (5), yeterli(4), kısmen yeterli (3), yetersiz (2) ve tamamen yetersiz (1)" olmak üzere beşli derecelenmiş cevap bölümü yerleştirilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler, SPSS paket programına değerlendirilmiştir. Uygulama sonunda gözlem formunun Cronbach Alpha (α) güvenilirlik katsayısının, formun geneli için 0,95'dir. Formun öğretim yeterliği ile ilgili beş boyutunun güvenilirlik katsayıları ise şu şekildedir; Dersin Başında Öğrencileri Derse Hazırlama Becerileri boyutu için 0,83, Sınıf İçi İletişim Becerileri boyutu için 0,77, Öğretim Yöntemlerini Kullanabilme Becerileri boyutu için 0,81, Öğretim Teknolojileri ve Materyallerinden Yararlanabilme Becerileri boyutu için 0,77, Değerlendirme Becerileri, 4'ü Alan Bilgisi Yeterlikleri boyutu için 0,91'dir. Araştırma sonucunda elden edilen veriler tablolaştırılarak verilmiştir. Görsel sanatlar öğretmeni adaylarının sınıf içi öğretim yeterlik düzeylerini belirlemek üzere aritmetik ortalama değerlerinden, sınıf içi öğretim yeterlik boyutları arasındaki ilişkinin belirlenebilmesi için de Scheffe testinden yararlanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgular tablolaştırılarak ele alınmış ve yorumlanmıştır.

Tablo 2: Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Dersin Başında Öğrencileri Derse Hazırlama Becerileri

Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Dersin Başında Öğrencileri Derse Hazırlama Becerileri	N	\bar{X}	S
Öğrencileri derse zihinsel olarak hazırlayabilme düzeyi	47	2.80	.58
Dersin başlangıcında dersin amaçları hakkında öğrencileri bilgilendirebilme	47	2.35	.53
İşlenecek olan konunun önemi üzerinde durabilme	47	3.18	.80
İşlenecek konuyu daha önceki konularla bağlayabilme	47	3.26	.50
Genel Ortalama	47	2.89	.54

Tablo 2’de verilen görsel sanatlar öğretmeni adaylarının dersin başında öğrencileri derse hazırlama becerilerinin $\bar{X} = 2.35$ ile 3.26 arasında olduğu ortalamalarının ise 2.89 olduğu görülmektedir. Elde edilen verilere dayanarak görsel sanatlar öğretmeni adaylarının öğrencileri derse hazırlama becerilerinin istenilen düzeyde olmadığı ve yetersiz oldukları söylenebilir. Bu beceri boyutunda yeterli oldukları beceri ise 3.26 puanla işlenecek konuyu daha önceki konularla bağlayabilmedir.

Tablo 3: Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Sınıf İçi İletişim Becerileri

Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Sınıf İçi İletişim Becerileri	N	\bar{X}	S
Türkçeyi iyi kullanma	47	2.22	.40
Anlatım güzelliği ve akıcılığı	47	3.07	.64
Vurgulama, ses tonu ve ifadelerin açık oluşu	47	2.91	.58
Beden dili, jest ve mimiklerden yararlanma düzeyi	47	3.22	.66
Öğrenci katılımını sağlayarak onları dinleme yeterliği	47	3.50	.80
Öğrencilerin motivasyonunun artırabilme yeterliği	47	2.01	.94
Genel Ortalama	47	2.82	.57

Tablo 3 incelendiğinde görsel sanatlar öğretmeni adaylarının sınıf içi iletişim becerilerinin $\bar{X} = 2.01$ ile 3.50 arasında değiştiği ortalamalarının ise 2.89 olduğu görülmektedir. Bu boyutta görsel sanatlar öğretmeni adaylarının genel olarak yetersiz oldukları görülmektedir. Bu boyutta en düşük ortalamayı 2.01 ile öğrencilerin motivasyonlarını artırabilme maddesinden en yüksek ortalamayı ise 3.50 ile öğrenci katılımını sağlayarak onları dinleme yeterliğinden almışlardır. Yeşil’in (2009) eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adayları ile gerçekleştirdiği Sosyal Bilgiler Aday Öğretmenlerinin Sınıf İçi Öğretim Yeterlikleri (Kırşehir Örneği) başlıklı araştırmasında elde ettiği sonuçlarla örtüşmemektedir. Yeşil gerçekleştirdiği çalışmada öğretmen adaylarının sınıf içerisinde

iletişim kurma yeterliklerinin yüksek olduğu sonucunu elde etmiştir. Araştırma sonuçlarında görülen bu farklılığın nedeni olarak eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik hazır bulunuşluluk düzeylerinin diğer üniversitelerden gelerek pedagojik formasyon alıp öğretmen olmak isteyenlere göre daha yüksek olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Tablo 4: Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Öğretim Yöntemlerini Kullanabilme Becerileri Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Öğretim Yöntemlerini Kullanabilme Becerileri

Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Sınıf İçi İletişim Becerileri	N	\bar{X}	S
Dersin içeriğine uygun öğretim yöntemini seçebilme (Anlatım, tartışma, gösterip yaptırma, örnek olay yöntemi, problem çözme yöntemi, yaratıcı drama yöntemi, işbirlikli öğrenme yöntemi)	47	1,78	.64
Öğretim yöntemlerinin birkaçını bir arada kullanabilme	47	2.80	.58
Dersi öğrenci merkezli anlayışla işleyebilme	47	2.48	.66
Öğrencilerin özelliklerine uygun yöntem seçebilme	47	2.56	.58
Dersliğin veya atölyenin fiziksel durumuna göre yöntem seçebilme	47	2.02	.53
Öğretim yöntemlerini ders süresine uygun bir biçimde uygulayabilme	47	2.11	.45
Genel Ortalama	47	2.29	.54

Tablo 4 incelendiğinde görsel sanatlar öğretmeni adaylarının öğretim yöntemlerini kullanabilme becerilerinin $\bar{X}=1.78$ ile 2.80 arasında değiştiği görülmektedir. Bu alt becerilerden özellikle öğretmen adaylarının $\bar{X}=1.78$ ortalama ile dersin içeriğine uygun öğretim yöntemini seçebilme (Anlatım, tartışma, gösterip yaptırma, örnek olay yöntemi, problem çözme yöntemi, yaratıcı drama yöntemi, işbirlikli öğrenme yöntemi) becerilerinin çok yetersiz olduğu görülmektedir. Bu durum pedagojik formasyon programındaki yetersizliklerden kaynaklanabileceği gibi öğretmenlik mesleğine karşı olan tutumlarının düşüklüğünden de kaynaklanıyor olabilir. Bu sonuçlar Eraslan ve Çakıcı'nın 2011 yılında gerçekleştirdikleri Pedagojik Formasyon Programı Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları başlıklı araştırmasının sonuçları ile farklılık göstermektedir. Eraslan ve Çakıcı'nın elde ettikleri sonuçlara göre öğrencilerin 90'nunun aksine 124'ünün üniversite tercihinde eğitim fakültesi bulunmasına rağmen, bu grubun mesleğe yönelik tutumunun diğer gruba göre daha düşük çıkmıştır.

Tablo 5: Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Öğretim Teknolojileri ve Materyallerinden Yararlanabilme Becerileri

Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Öğretim Teknolojileri ve Materyallerinden Yararlanabilme Becerileri	N	\bar{X}	S
Dersin ve konunun amacına uygun materyal kullanabilme	47	3.23	.53
Derste birkaç öğretim materyalini bir arada kullanabilme düzeyi	47	3.97	.30
Kullanılan materyalin öğrencinin seviyesine uygunluk düzeyi	47	4.41	.52
Öğretim materyallerinden öğrencilerin yararlanmasını sağlayabilme düzeyi	47	4.12	.38
Materyali kullanan öğrencilere davranışları ve becerileri konusunda dönüt verilmesi	47	3.12	.38
Genel Ortalama	47	3.77	.48

Görsel Sanatlar öğretmeni adaylarının öğretim teknolojileri ve materyallerinden yararlanabilme becerileri düzeylerinin verildiği Tablo 5 incelendiğinde ortalamanın $\bar{X}=3.77$ ile diğer boyutlardan daha fazla olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Öğretmen adaylarının bu boyutta yeterli oldukları söylenebilir. Bunun nedeni olarak pedagojik formasyon programında Öğretim Teknolojileri ve Materyal tasarım dersini bu araştırma süresince alıyor olmalarından kaynaklandığı olduğu ileri sürülebilir.

Tablo 6: Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Değerlendirme Becerileri

Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Değerlendirme Becerileri	N	\bar{X}	S
Dersin özetini yapma/öğrencilere yaptırabilme düzeyleri	47	2.21	.54
Dersin işleniş sırasında açık ve anlaşılır sorular sorma düzeyleri	47	3.77	.45
Öğrencilerin sorulan sorulara verdikleri cevaplara uygun düzeltme ve pekiştireç verebilme düzeyleri	47	1.87	.44
Öğrencileri bir sonraki derse hazırlama	47	2.67	.56
Genel Ortalama	47	2.63	.54

Tablo 6'da Görsel Sanatlar öğretmeni adaylarının değerlendirme beceri ortalamaları görülmektedir. $\bar{X}=1.87$ ile 3.77 arasında değişen ortalamalarda en yetersiz oldukları beceri $\bar{X}=1.87$ ile öğrencilerin sorulan sorulara verdikleri cevaplara uygun düzeltme ve pekiştireç verebilme düzeyleridir. Buna karşın dersin işleniş sırasında $\bar{X}=3.77$ ile dersin işleniş sırasında açık ve anlaşılır sorular sorma düzeyleri yeterli olduğu görülmektedir. Bu durum öğretmenlik deneyimi ve alan eğitimi derslerinin alınmayışından kaynaklanıyor olabilir.

Tablo 7: Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Alan Bilgisi Yeterlikleri

Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Alan Bilgisi Yeterlikleri	N	\bar{X}	S
Derste işlenen konuya ilişkin temel kavramları bilme düzeyleri	47	3.56	.67
Derste konu ile ilgili öğrencilerden gelen sorulara anlaşılır ve ikna edici cevaplar verebilme düzeyi	47	4.12	.56
Derste gerçekleştirilen uygulama çalışmalarında öğrenciyi yönlendirebilecek gerekli beceriye sahip olma düzeyi	47	4.34	.53
Alan bilgisini öğrenci seviyesine uygun bir biçimde verebilme düzeyi	47	4.12	.77
Genel Ortalama	47	4.07	.55

Tablo 7’de Görsel Sanatlar öğretmeni adaylarının alan bilgisi yeterlikleri incelendiğinde genel ortalamanın $\bar{X}= 4.07$ ile yeterli olduğu görülmektedir. Alan bilgisine ilişkin beceriler içinde, derste gerçekleştirilen uygulama çalışmalarında öğrenciyi yönlendirebilecek gerekli beceriye sahip olma düzeyi bakımından oldukça yeterli oldukları görülmektedir. Bunun nedeni olarak öğretmen adaylarının lisans eğitimlerini aldıkları Güzel Sanatlar Fakültesinden yeterli bir alan eğitimi aldıklarını düşünmelerine dayanıyor olabilir. Bu sonuçlar Yeşil’in (2009) araştırma sonuçları ile benzerlik taşımaktadır.

Tablo 8: Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Öğretim Yeterliklerine İlişkin Boyutlar Arasındaki Karşılaştırma

Öğretmen Adaylarının Öğretim Yeterliklerine İlişkin Alt Boyutlar Arasındaki Karşılaştırma	N	\bar{X}	S
Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Dersin Başında Öğrencileri Derse Hazırlama Becerileri	47	2.89	.54
Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Sınıf İçi İletişim Becerileri	47	2.82	.57
Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Öğretim Yöntemlerini Kullanabilme Becerileri	47	2.29	.54
Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Öğretim Teknolojileri ve Materyallerinden Yararlanabilme Becerileri	47	3.77	.48
Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Değerlendirme Becerileri	47	2.63	.55
Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Alan Bilgisi Yeterlikleri	47	4.07	.55
Genel Ortalama	47	3.08	.54

Tablo 8’de pedagojik formasyon eğitimi alan Görsel Sanatlar öğretmeni adaylarının öğretim yeterliklerine ilişkin boyutlar arasındaki karşılaştırma verilmiştir. Buna göre yeterlik düzeyleri $\bar{X}=2.29$ ile 4.07 arasında değişmektedir. Genel ortalamaları ise $\bar{X}=3.08$ olarak bulunmuştur. Elde edilen verilere dayanarak öğretmen adayların yeterliklerinin orta düzeyde olduğu, öğretim yöntemlerini kullanabilme becerilerinin ($\bar{X}=2.29$) yetersiz olduğu görülürken, alan bilgisi becerileri ($\bar{X}=4.07$) ve öğretim teknolojileri ve materyallerinden yararlanabilme becerileri ($\bar{X}=3.77$) bakımından ise yeterli oldukları söylenebilir.

Tablo 9: Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Sınıf İçi Öğretim Yeterlik Boyutları Arasındaki İlişki

Dersin Aşamaları	N	Derse Hazırlama Becerileri	Sınıf İçi İletişim Becerileri	Öğretim Yöntemlerini Kullanabilme Becerileri	Öğretim Teknolojileri ve Materyallerinden Yararlanabilme Becerileri	Değerlendirme Becerileri	Alan Bilgisi Yeterlikleri
Derse Hazırlama Becerileri	47	-					
Sınıf İçi İletişim Becerileri	47	.570*	-				
Öğretim Yöntemlerini Kullanabilme Becerileri	47	.587*	.673*	-			
Öğretim teknoloji leri ve materyal lerinden yararlanabilme Becerileri	47	.611*	.597*	.663*	-		
Değerlendirme Becerileri	47	.490*	.478*	.413*	.566*	-	
Alan Bilgisi Yeterlikleri	47	.551*	.431*	.456*	.734*	.554	-

*: $p < .01$

Tablo 9 incelendiğinde Görsel Sanatlar öğretmeni adaylarının öğretmen yeterliklerine ilişkin altı alt boyut arasında anlamlı ve pozitif bir ilişkinin varlığı söz konusudur (Bu verilere dayanarak alt boyutlar arasında ki etkileşimin güçlü olduğu söylenebilir. Belirtilen altı alt boyuttan birbirleriyle en güçlü ilişkinin alan bilgisi yeterliği ile öğretim teknolojileri ve materyallerinden yararlanma becerileri arasında olduğu (.734) görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Toplumların, rekabetin her alanda giderek arttığı çağımıza ayak uydurabilmeleri ancak eğitimin niteliğini yükseltmeleri ve eğitimi yaygınlaştırmaları ile mümkün olabileceği tartışmasız bir gerçek olarak karşımızda durmaktadır. Bir ülkedeki eğitimin niteliğinin yükselmesi için ise en büyük görev özellikle öğretmenlere düşmektedir. Bu durum eğitimin ve öğretmenin niteliğini ön plana çıkarmaktadır.

Mevcut uygulamaların nitelikli öğretmen yetiştirmeyi sağlayamadığı söylenebilir. Türkiye’de geçmişinde bazı başarılı uygulamalar olmasına karşın sık

sık öğretmen yetiştirme sistemine müdahalelerin olduğu görülmektedir. Bu uygulamalar genellikle sistemi iyileştiren değil geriye götüren uygulamalar olmaktadır (Altınkurt vd. 2014: 59). Öğretmen gereksinimini karşılamak için Eğitim Fakülteleri bulunmasına rağmen, plansız bir büyüme sonucu, istihdam sorunu yaşayan Eğitim Fakültesi dışındaki fakülte mezunlarına “potansiyel öğretmen adayı” gözüyle bakılmış ve bu da “bilen öğretir” mantığı ile gerekçelendirilmeye çalışılmıştır. Bu sorun temelde çok önemli bir insan gücü planlaması sorunudur (Yılmaz ve Altınkurt, 2011).

Pedagojik formasyon eğitimi alan görsel sanatlar öğretmenlerinin öğretmenlik beceri düzeylerinin ele alındığı bu araştırma sonuçlarına göre; yeterlik düzeyleri Tablo 3 incelendiğinde görsel sanatlar öğretmeni adaylarının sınıf içi iletişim becerilerinin $\bar{X}=2.01$ ile 3. 50 arasında değiştiği ortalamalarının ise 2.89 olduğu görülmektedir. Bu boyutta görsel sanatlar öğretmeni adaylarının genel olarak yetersiz oldukları görülmektedir. Bu boyutta en düşük ortalamayı 2.01 ile öğrencilerin motivasyonlarını artırabilme maddesinden en yüksek ortalamayı ise 3.50 ile öğrenci katılımını sağlayarak onları dinleme yeterliğinden aldıkları görülmektedir.

Tablo 3 incelendiğinde görsel sanatlar öğretmeni adaylarının sınıf içi iletişim becerilerinin $\bar{X}=2.01$ ile 3. 50 arasında değiştiği ortalamalarının ise 2.89 olduğu görülmektedir. Bu boyutta görsel sanatlar öğretmeni adaylarının genel olarak yetersiz oldukları söylenebilir. Bu boyutta en düşük ortalamayı 2.01 ile öğrencilerin motivasyonlarını artırabilme maddesinden en yüksek ortalamayı ise 3.50 ile öğrenci katılımını sağlayarak onları dinleme yeterliğinden almışlardır.

Tablo 3 incelendiğinde görsel sanatlar öğretmeni adaylarının sınıf içi iletişim becerilerinin $\bar{X}=2.01$ ile 3. 50 arasında değiştiği ortalamalarının ise 2.89 olduğu görülmektedir. Bu boyutta görsel sanatlar öğretmeni adaylarının genel olarak yetersiz oldukları görülmektedir. Bu boyutta en düşük ortalamayı 2.01 ile öğrencilerin motivasyonlarını artırabilme maddesinden en yüksek ortalamayı ise 3.50 ile öğrenci katılımını sağlayarak onları dinleme yeterliğinden almışlardır. Pedagojik formasyon öğrencilerinin motivasyonlarının düşük olması Altınkurt vd. (2014) ‘nin pedagojik formasyon programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonlarının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirdikleri araştırma bulgularıyla örtüşmemektedir. Altınkurt vd. (2014) pedagojik formasyon öğrencilerinin motivasyonlarının yüksek olduğunu Bu yüksekliğin nedeninin ise öğrencilerin öğrenim gördükleri fakültele öğretmen olabilecekleri düşüncesi ile girmemiş olmalarına rağmen Pedagojik Formasyon sertifikası alabilme ihtimalinin motivasyonlarını artırmış olabileceği şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmenlik becerilerine yönelik altı alt boyuta ilişkin genel ortalamaları ise $\bar{X}=3.08$ olarak bulunmuştur. Elde edilen veriler öğretmen adayların öğretmen-

lik becerilerini belirlemeye yönelik hazırlanan altı alt boyuttan dördünde (öğrencileri derse hazırlama becerileri, sınıf içi iletişim becerileri, öğretim yöntemlerini kullanabilme becerileri ve değerlendirme becerileri) yetersiz düzeyde oldukları, diğer iki boyutta ise (alan bilgisi yeterlikleri ve öğretim teknolojileri ve materyallerinden yararlanabilme becerileri) kısmen yeterli düzeyde oldukları görülmüştür. Temizkan'ın (2008) Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını değerlendirdiği çalışması sonucunda elde ettiği araştırma sonuçları bu bulguları destekler niteliktedir. Temizkan araştırma sonucunda öğretmen adaylarının alan bilgisi, genel kültür düzeyi, alan bilgisi, pedagojik formasyon bilgisi ve yöntem ve teknikleri kullanma becerisi açısından kendilerini yetersiz hissetmektedirler.

Bu durumun sadece pedagojik formasyon programında alan eğitimi derslerinin verilmeyişinden kaynaklandığı söylemek yanlış bir tutum olacaktır. Lisans eğitimi gördükleri fakülteleri tercih ederken ileride yapmak istedikleri veya puan yeterlikleri bakımından zorunda oldukları için böyle bir tercih yapmış olabilirler.

Oysa eğitim fakültesini tercih etselerdi öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını etkileyebilirdi. Bu nedenle pedagojik formasyon öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının düşük olabileceği gibi bir nedenden dolayı öğretmenlik mesleğine yönelik becerileri istenilen düzeyde çıkmamış olabilir.

Öneriler

- Pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ve bu mesleği neden seçtiklerine ilişkin araştırmalar genişletilebilir.
- Pedagojik formasyon programında sadece bir dönem verilen Öğretmenlik Uygulaması dersinin daha verimli bir şekilde yapılması için gereken tedbirler alınmalıdır. Ayrıca Okul Deneyimi dersi de programda yer almalıdır.
- Öğretmenlik mesleğine olan ilginin artması için meslek, sosyal, kültürel ve ekonomik yönlerden iyileştirilmelidir.
- Öğretmen adayları ve öğretim elemanları arasında sürecin daha sağlıklı yürütülebilmesi için sağlıklı bir iletişim ve etkileşim süreci sağlanmaya çalışılmalıdır.
- Pedagojik formasyon derslerine görevli öğretmenler davet edilerek meslek hakkında deneyimlerini öğretmen adayları ile paylaşmalarına imkan tanınmalıdır.

KAYNAKÇA

- Altınkurt, Y, Yılmaz, K. ve Erol, E. (2014). Pedagojik Formasyon Programı Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Motivasyonları. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 4, Sayı 1, 48-62.
- Büyükkaragöz, S. S. ve Çivi, C. (1997). *Genel Öğretim Metotları*. İstanbul: Öz Eğitim Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. Çakmak. E. Akgün. Ö. Karadeniz. Ş. ve Demirel. F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (17. bs.), Ankara: Pegem Akademi
- Eraslan, L. Çakıcı, D. (2011), Pedagojik Formasyon Programı Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Mayıs, 19(2) 427-438.
- Kartal, T. Afacan, Ö. (2012). Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (24) - 96 76.
- Kazu, H., (1996). *Öğretmen Yetiştirmede Mikro Öğretimin Yönteminin Etkililiği*, Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Küçükahmet, L. (2007). 2006-2007 Öğretim Yılında Uygulanmaya Başlanan Öğretmen Yetiştirme Lisans Programlarının Değerlendirilmesi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 203-218.
- MEB. (1982). *XI. Milli Eğitim Şurası*, 8-11. Haziran 1982, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Moore, K. D. (2000). *Öğretim Becerileri* (Ed. Ersin Altıntaş) (Çev. Nizamettin Kaya). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Özkan, H. H. (2012). Öğretmenlik Formasyon Programındaki Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* 13(2), 29-48.
- Polat, S. (2013). Pedagojik Formasyon Sertifika Programı ve Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 4(2), 48-60.
- Sarıtaş, E. (2015), *Öğretim Yöntemleri*, (Editör. Saraçoğlu, A, S, Küçükoğlu, A), *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, (169-190). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Seferoğlu, S,S, (2004). Öğretmen Yeterlilikleri ve Mesleki Gelişim, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 58, 40-45.
- Temizkan, M. (2008). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerine Bir Araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 41-486.

- Yeşil, R. (2009). Sosyal Bilgiler Aday Öğretmenlerinin Sınıf İçi Öğretim Yeterlikleri (Kırşehir Örneği), *Türk EğitimBilimleri Dergisi*, K1ş 2009, 7(1), 23-48.
- Yılmaz, K. ve Altinkurt, Y. (2011). Göreve Yeni Başlayan Özel Dershane Öğretmenlerinin Kurumlarındaki Çalışma Koşullarına İlişkin Görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(2), 635-650.
- YÖK.(1999). *Türkiye’de Öğretmen Eğitiminde Standartlar ve Akreditasyon*. Ankara: YÖK Başkanlığı.
- YÖK. (2007). *Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu Yayınları.
- YÖK.(2006). Eğitim Fakülteleri Lisans Programları 23.01.2015 tarihinde http://www.yok.gov.tr/documents/10279/49665/resim_is.pdf/3ed4f241-5ecc-42aa-a041-420a543a4725, adresinden erişildi.
- Yüksel, S. (2011). Fen-Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyelerinin Öğretmen Yetiştirme Sistemine İlişkin Düşünceleri, (Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Örneği). *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11 (1), 179-192.

